

Iz cerkvenih obredov na cvetno nedeljo

Trkanje s križem na vrata.

Na desni:

Na cvetno nedeljo iz cerkve

Spodaj:

Važno velikonočno opravilo

Barvanje piruhov.

Naši veliko-

Aleluja, aleluja! Gospod je vstal iz groba! Hvalite in častite ga! Aleluja!

Tako pride velika noč in se utrga iz visokih cerkvenih lin pesem velikonočnih zvonov...

Mladost, življenje, pomlad, pesem božje narave — to velika noč! Klic po obnovljenem, po lepem, toplem, vse obsega-jočem in k sreči in popolnosti hrepenečem — pesem velikonočnih zvonov!

Velikonočni prazniki se prav za prav začno že s cvetno nedeljo. Tedaj neso otroci v cerkev »butare«, zelenja z okraski, jabolki in pomarančami. Od »butare«, ki jih prinesejo otroci iz cerkve od blagoslova, se dobro spravi in zlasti ceni kot pripomoček zoper ludo uro oljka in šibje, ki je iz njega sestavljena »butara«, sadje pospravijo otroci, zelenje pa se da živini med krmo.

Za odrasle nastopi svetost veliko-nočnih praznikov z velikim četrtkom, ko zavežejo po cerkvah zvonove. Delo na polju se ustavi in vse hiti domov. Zvonovi se spet odvežejo šele na veliko soboto.

Velika noč je tu, praznik se je začel!

V času, ko so vsi zvonovi zavezani, opravljajo njih posel — raglje. To je spet prilika za otroke! Na Gorenjskem, zlasti v Kranju in okolici je bila časih navada, ki se je deloma še ohranila, da otroci ob popoldanskih velikonočnih molitvah »Boga straše«. Medtem, ko duhovniki v cerkvi opravljajo velikonočne obrede, se zbirajo otroci za cerkvijo. S seboj prinesejo celo zbirko starih zabojev, tolkačev, škafov, starih sodov, kladivov itd. Ko duhovniki odmolijo in zapuste cerkev, se oglasi za cerkvijo zbrani otroški »orkester« ter prične neumljeno razbijati po svojih »godalih«.

Obenem, ko se zavežejo zvonovi, se v cerkvah ugasne tudi večna luč. V soboto zjutraj pred mašo se večna luč zopet prižge. Ogenj je treba izkresati. Prav ta ogenj se potem raznaša kot blagoslov od hiše do hiše.

nočni običaji

V teh dneh, zlasti na veliki petek, romajo verniki k božjemu grobu. V cerkvi je položen Bog, Odrašenik sveta, — k Njemu se zatekajo množice. Molijo ob Njem in poljubljajo Njegove svete rane...

Na veliko soboto se izvrši tudi blagoslov velikonočnih jedil. Ob tej priliki dekleta rade tekmujejo, katera bo nesla lepši in večji »žegen«. Pravijo tudi, da se bo tista, ki prva prinese »žegen« iz cerkve, tudi prva poročila tisto leto in prva oplela proso. Zaradi tega se dekleta zelo trudijo, katera bo prva in prej stopila iz cerkve z blagoslovom.

»Žegen« se načne v nedeljo zjutraj. Najprej pridejo na mizo repni olupki — brez teh na kmetih sploh ni »žegna«. V »žegen« spada poleg olupkov še gnjat, klobase, hren, potica ter piruhi. V novejšem času so se pridružile tudi pomaranče.

Vsa ta blagoslovljena jedila se razdele med člane družine tako, da dobi vsak primeren del. Nato pa se začne pred cerkvijo neizogibno sekanje piruhov in pomaranč. Včasih so priostreni krajevarji kaj dobro služili v ta namen.

Omeniti je še velikonočno procesijo. Ta spada med najsvečanejši in najveličastnejši čin cerkvenih obredov. To dejstvo pa včasih vaških fantov ni motilo, da se ne bi dostikrat prav zaradi te procesije — stepli. Nošenje bandera je bila namreč častna zadeva in če je bila fara večja, so se fantje različnih vasi pogosto prepirali, katera vas ga bo nesla. Celó v cerkvi sami je že prišlo do odkritega boja, ko ni marala odnehati nobena skupina.

Ko obneme zvonovi, zavlada vsepovsod prečuden mir, tišina, skrivnost. V vsem, kar se dogaja v tistih dneh, je neka čudna plahost, da trepeče srce v veliki skrivnosti: Bog je umrl! In spet: Kristus je vstal!

Narodna poezija ima vprav v velikonočni dobi najlepše udejstvovanje. Šege in navade čedalje bolj tonejo v pozabo, vendar božji duh, ki oživlja praznike, ostaja in živi...

Na veliki petek v cerkvi

Na levi:

Velikofedenska raglja

Spodaj:

Belokranjice pri slikanju piruhov ali pisanic

Najbolj priljubljena zabava o velikonočnih praznikih je sekanje piruhov

Zgoraj v krogu: Blagoslovljenje veliko-nočnega »žegna« na vasi.

Na levi: Blagoslovitev ognja na veliko soboto.

Zgoraj v krogu: Šmarfenski fantje pri nabijanju možnarjev za velikonočno procesijo.

Na desni: Na velikonočno nedeljo zjutraj pri »žegnu«

Vse slike je posnel litograf Lojze Erjavce, Ljubljana.